

WWW.UJN.LIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Год. VI.

Број 11.

**НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.**

СА ВЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

УРЕДНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 10. марта 1896.

Одбрана изопачене истине.

Многоштовани господине уредниче!

У одбрани јавне истине, коју је загревачки лист „Србобран“ у 24. броју своме од о. г., а у једном чланку потписаном са ознаком „Синиша,“ грдно изопачио, проносећи вест; „да је српски владика бачки г. Герман Опачић својему подручном свештенству забранио надјевати дјечи друга имена, осим опијех, која су у календару!“, а к томе још додајући мноштво најирњих погрда — част ми је, по унутству Његовог Високопреосвештенства, нашег Господина Епископа-Дијецезана бачког, ради уврштења у ваш цењени лист, припослати Вам следеће објасњење те немиле ствари.

Истина, да живимо у времену, у коме би свака угледнија и вишег положаја личност морала имати још један век само на то, да се брани од силних беспослених и

пакосних насртљиваца, те с тога би требало преко таквих ниских подвала и клевета просто прећи са презрењем на дневни посао, као што је то и до сада чињено, но да не би когод, од безазлених, судећи по дрском тону нападача, поверовао, да збиља таква наредба за бачку епархију постоји, то је нужно дотаћи се те ствари бар у толико, колико је за њено објасњење преко потребно и колико нам време дозвољава. да се, и поред свагдашњег тешког и увек пагомиланог посла, можемо још и таквим послем бавити, као што је одбрана од напасти.

Нека је дакле сваком знано, у чему је ствар.

Врло уважени прота ст. бечејски Преч. г. Јован Борота обратио се на Његово Високопреосвештенство свога Господина Епископа са поднеском својим следећег садржаја :

„Ваше Високопреосвештенство, милостиви Архиепископу!“

Поводом високе наредбе о уважању нових образаца за матице крштених, венчаних и умрлих већ почетком 1896. године, а у цели једнаког поступања подручног свештенства, постало је потребно сходно упутство, евентуално наредба о том, како да свештеници уписују у матице имена: или онако, како су у месецословима забележена или онако, како их народ изговара. Примера ради наводим име: Георгиј, које народ у овим облицима употребљује: Ђорђе, Ђока, Ђука Ђура, Ђурађ, Ђурица; име Јелена, које се овако употребљује: Ленка, Ленчика; име Ана—Нанчика итд.

За тако упутство најпоузданије овим моли...“ (датум и подпис).

На тај поднесак издано је одмах у облику окружнице епископово решење, које гласи овако:

„Поводом уважања нових образаца за матице крштених, венчаних и умрлих, по којима се од почетка текуће године имају матице на српском језику водити, а у решење питања: да ли ће свештеници уписивати у матице имена онако, како их народ изговара, или онако, као што су у месецословима забележена — наређујемо, да се имена имају у матице уводити онако, како су у месецословима убележена.

У колико би пак по изговору било какве разлике међу правим крштеним именом и оним како га народ изговара, има се и ово друго уз оно прво име убележити под заградом.

Што се Преч. Вашој, а посредством Вас и свештенству протопрезвитерата Вашег знања и набљудавања ради приопштава. У Новом Саду 2. (14.) јануара 1896. (потпис)“

То је све што се овде у овој епархијској канцеларији зна о тој „злогласној“ наредби, у којој као што ће ваљда сада и сам „Србобранов“ „Синиша“ признати, ето нема ни из далека никаква говора о томе, каква ће имена давати свештеници деци при крштењу. О том није ни у протином поднеску, ни у решењу тога поднеска никаква реч, него се пита и одређује: како ће се уводити у матице већ постојећа имена

крштених, венчаних и умрлих, а још мање има ту каква трага забрани: „да је српски владика Герман Опачић својему подручном свештенству забранио надјевати друга имена, осим онијех, која су у календару“ Баш напротив, у тој наредби налаже се свештенству, да се у случајевима, где се право крштено име н. пр. Ана разликује по изговору од саодговарајућег народног назива н. пр. Нанчика, имају поред нормативних, минејских имена, као што су: Георгиј, Јелена и т. д. у загради означити и саодговарајућа народна имена као што су н. пр. Ђока и Ленчика.

Ако пак нема никакве разлике у изговору између минејског и народног имена као н. пр. Сава, Душан, Милан, Марко, Адам, по себи се разуме, да се таква имена просто уводе у матице без ограде.

Је ли дакле јасно? „Србобранов“ „Синиша“ ваљда зна за какву другу наредбу коју је Његово Високопреосвештенство можда издало онако, као што „Синиша“ тврди, али у горњој наредби баш је противно наређено од онога, што он наводи. Или боље рећи он не наводи ништа из дотичне наредбе, и ако би он, кад је већ тако јуначно напао на свога српског архиепископа, који му није никаква зла учинио, био дужан навести оно место и претом указати, где је забранио владика Герман, да се српска деца не могу српским именом називати. То би захтевала његова част као ваљда угледнијег човека. Али да, он није ни прочитао никакве наредбе, јер и сам вели, да је читао „вјест“, а не саму наредбу. Па лепо! Зар већ на једну просту „вјест“, да се одмах сво загребачко блато баца на невина човека?

Како се то слаже са јавним моралом и угледом, што би се имао дати оном тамо побожном и честитом народу српском? Да ли се такав безочан инзулт може оправдати са становишта саме части, о том би се морали још распитати на надлежном месту; али да је „Србобранов“ „Синиша“ јако оскудан у интелигенцији, то се види из тога, да је он могао лако и код мало памети и мудрости уверити се о неистинитости његове „вјести“ већ и по томе, што ваљда тек не би одбрана цркве и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

народа нашег морала у зао час спасти
 њега самца. Дотична наредба штампана је у броју 3. званичног митрополијског листа „Српског Сиона,“ па како до сада нико у њој не уочи ту страшну заверу, док ето велики ум „Србобрановог“ „Синише“ па њу не набаса.

Ако смо пак већ тако пали, да не можемо ни о најпростијој ствари здраво судити, онда не остаје друго, него да одмах идемо у добро заслужену — пензију. . .

Примите господине уреднице уверење мога особитог поштовања.

У Новом Саду 2 (14.) марта 1896.

В. Миросављевић.

конзисторијални бележник.

О учешћу световњака при избору епископа.

С ПРАВНО ИСТОРИЈСКОГ ГЛЕДИШТА.

(Наставак)

Из свега споменутог видимо, да је народ имао утецаја на епископске изборе, касније више нобили и примати него прост народ, што је цркви било милије, јер је мања опасност претила од нереда и тумулта. Но ако су народ и отменији световњаци знали да осигурају себи утецај на еп. изборе, још је природније да су за тим тежили и велика права себи присвајали и у том правцу *императори*, који су приписивали свом сану неки свећени карактер, који су мислили, да се њихова власт простире и на цркву исто тако као и на државу, и који су чак, узурпујући право, које им не припадаше, издавали едикте, ектезе, типосе догматичког садржаја и тражили од епископа, да приме веру прописану у тим царским законима, ако не ће да буду свргнути с катедрара и прогоњени (таке законе је н. пр. издао Василиск, Зенон, Јустинијан). Црква, која није увек могла да се одбрани од ингеренције императорске власти ни у тим питањима вере и учења, још је већи утецај морала да уступи императорима на спољашњи живот цркве, администрацију црквену, постављање епископа и т. д. Имамо довољно сведожаба, да су се императори мешали у изборе епископа и то учешће им је и црква признавала. *Созомен* приповеда (Л. 5. с, 8), да је избор *Нектарија* за епископа цариград-

ског, који се догодио за време другог васељенског сабора (381) овако текао: Цар *Теодосије* заповедио је епископима, да му даду пописана имена оних, које држе да су способни за епископско достојанство, а за себе задржаваше право, да изабере од њих кога хоће. Епископ *Мелетије* је н. пр. на заузимање *Диодора Тарског* на последње место метнуо име *Нектаријево*. Цар међу тим истакне пред све *Нектарија*, којег сабор једнодушно прогласи за епископа. Још је више права себи приписивао у изборима цар *Констанције*. Он је у два маха из своје палате послао у *Александрију* епископа (прво неког *Григорија* а за тим *Георгија*) на место протераног *Атанасија*, те овај с правом пита: „Где је тај канон, по ком би се из палате имао слати, ко ће да буде епископ?“ Исти *Констанције* протерао је из Цариграда епископа *Павла* па је на ту катедру поставио *Евсевија* *Никомидијског*. Кад је *ефески васељ. сабор* свргао *Несторија*, писао је пресвитерима, икономима и другим клирицима цариградске цркве, да пазе на цркву, која им је поверена: *Све што се на цркву односи, чувајте, да рачун даше ономе, ко буде по вољи божјој и мигу наших најубожнијих императора посвећен за епископа цркве цариградске* (Акт. I.) По невољи је то јамачно чинио *ефески сабор*, јер није могао ни помислити, да ће се без императора моћи извести његов закључак о свргавању *Несторијевог* и постављању новог епископа за Цариград, пошто *Несторије* имађаше присталица и читав свој расколнички сабор епископа. Готово исте речи употребили су и оци *халкидонског васељенског сабора* кад су, пошто је еп. *Диоскор* збачен са *александријске катедре*, писали клиру обудовљење цркве, да пазе на њу, да може дати рачун епископу, који ће бити постављен вољом божјом и консензом императора. Прилике, у којима се налазили оци четвртог сабора, несуде биле повољније од прилика, у којима је онако писао о постављању цариград. епископа трећи васељ. сабор. У *Риму*, кад се при избору епископа поделише гласови на *Симаха* и *Лаврентија*, обратише се на краља *Теодорика*, да он реши спор. После неколико година исти краљ је именовао папу, а његови наследници само су га потврђивали. За цара *Анастасија* пише *Теодор Чтец*, да је дао збацити цариградског патријарха *Еуфимија*, а за тим је сам изабрао

Македонија, пресвитера и скевофилакса исте цркве. И касније је тако било. Папа *Грегур Велики* честитао је цару *Маврикију*, што је за патријарха цариградеког постављен Киријак, и ако га је он сам (цар) изабрао. Кад су источни патријархати у првој половини VII-века пали под Сарацене, онда су *владари сараценски* себи приписивали право потврђивати патријархе. *Теофан* приповеда за владе Константина Копронима кад је Марва освојио Дамаск и околину, да је потврдио избор антијохијског патријарха (Теофилакта пресвитера едескога) кога су Хришћани изабрали после смрти Стеванове. Има међу тим доста примера из којих се види, да императори нису увек именовањем нарушавали слободу избора патријаршког и да се именовање сматрало за насиље. Много је зависило од гласа клира, сената и народа. Или су они бирали а цар је потврђивао, или је био обратан случај. Године 754 *Константин Копроним* постави за патријарха цариградеког једног свог пријатеља. Писац живота славнога мученика Стевана примећује, да је то учињено тиранским насиљем, јер се није дала слобода гласања, ни епископима право да бирају ни синоду да га испита. Но цареви се слабо на те протесте освртали и било је доста случајева именовања патријаршког, тако је Јустинијан именовао Павла за патријарха александријског, Ираклије Пира за патријарха цариградеког, а особито су били самовољни иконокластички цареви, док није против тога устао VII. васељ. сабор, на ком је, као што *Томасин* примећује. *restitutus imaginum cultus et damnatae sunt eorum machinationes adversus antiquissimam electionum libertatem.*

Као што видесмо императори су се више мешали у избор патријарха. *Избори епископа* се међу тим вршили по старом обичају и по пракси Јустинијановој. Глас епископа је више важио од гласа клира и народа. То се види из тога, што се код неких избора и не спомиње, да је народ учествовао. После смрти Диоскорове поставили су сви епископи патријархата александријскога *Протерија*, а кад је исти на скоро мученички погинуо, писашу мисирски епископи цару, да заповеди, да по старом отачком правилу и обичају сабор диецезе мисирске бира човека достојна за свећенство. Види се то даље и из тога, што се у канонима изданим после никејског сабора, и у збиркама

канона не спомиње ништа о учешћу народа. У *19 антијох. канону*, одређује се, да се епископ не поставља без сабора, на ком је најбоље, да уз митрополит. буду и сви остали његови саслужници (епископи) у епархији (што значи митрополији); свакако нека буде ту бар већина њих или путем грамате нека изјаве свој пристанак. Поступи ли се друкчије посвећење нека остане без ваљаности. У *8 кан. III. васељ. саб.* одређује се, да предстојници светих цркава кипарских имају потпуну власт према правилима св. отаца и древном обичају сами постављати најпобожније епископе. У *39 шрулског канону* стоји, да (првог) епископа јустинијанопољског имају постављати његови епископи по старом обичају. У *28 кан. халкид. саб.* стоји да епископе има постављати митрополит оне области са епархијским епископима. Шта више нема ни једнога канона, којим би се одређивало, да епископе има бирати народ. У *Номоканону Јов. Схоластика*, који се свугде употребљавао, стоји, да епископа треба да постављају митрополит и сви епископи те области или присутни на сабору или писмено дајући израза свом пристанку; множини да не треба допустити да бира епископе.

Тако је било до *седмог васељенског сабора*. На том сабору, по речима Томасиновим, *damnatae sunt electiones, quae temporalium Principum auctoritate fiunt, innovato etiam canone apostolico adversus eos, qui terrenorum Principum favore grassantur ad Episcopales sedes; statutumque ibidem est, ut electiones fierent ab episcopis.* За иконокластичке борбе, која је више од сто година силно потресала цркву, додијало јој је насилно мешање иконокластичких царева у њене унутрашње послове па и избор епископа. Тај сабор, који је за време обнове поштовање икона, ишао је за тим, да у рукама синода уреди сву власт при изборима епископа и одузме је од народа а особито од владара. У ту сврху донео је сабор један канон, који овако гласи: *Сваки избор епископа или презвитера или ђакона који изврше свештеници кнезови (παρὰ ἀρχόντων) нека буде ништав, по правилу које каже: Ако се који епископ послужи свештеничким властима и помоћу њих овлада црквом нека се свргне па и одлучи, исто тако и сви, који с њим оаће. Јер ко хоће да се промакне на епископију, мора бити од епископа биран, као што је одређено правилом*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

од светих отаца у Никеји (понавља се 4 правило првог васељ. сабора).

Да видимо како су овај канон растумачили главнији тумачи и колектори правно историјске грађе. Валсамон држи, да су већ оци првог никејског сабора одредили, да само епископи имају право бирати епископа. То одређење само су поновили оци другог никејског сабора. *Beveregius* у својим анотацијама за разјашњење овог канона наводи правило цариградског сабора од 869, који римска црква сматра за осми васељенски али га православна не признаје,^{*)} по ком *neminen Laicorum principum vel potentum semet inserere electioni vel promotioni Patriarchae vel metropolitatum aut cujuslibet episcopi*, дакле држи, да се и у овом канону (VII, 3.) под *ἄρχοντες* имају разумети сви *Laici principes et potentes*. Што се тиче учешћа народног при избору мисли Бевер., да је други никејски овим правилом растумачио 4 првога у том смислу, да се на упражњену катедру бира епископ од обласних епископа без народа, и да је обичај, по ком је народ сведочио о кандидатима за епископство и пристајао на избор укинут овим правилом. *J. C. Suicerus* у свом *Thesaurus*-у (v. s. v. *ἐπίσκοπος*) говорећи о избору епископа вели: *antea se imiscebant laici principes electioni Patriarcharum, Metropolitatum et aliorum Episcoporum.... Postea hoc Imperatorum jus abolitum* (укинута)

fuit и за потврду тога наводи наше правило (VII, 3). Да тако мисли и *Томасин* види се из већ латински наведених његових речи, по којима су на овом сабору осуђени избори, који бивају авторитетом земаљских кнезова пошто је поновљено апостолско правило против оних, који милошћу владара (*Principum*) долазе на епископске столице. *Hefele* овако говори о том у тумачењу I, 4 (о. с. р. 385): *Die Griechen hatten über das Eingreifen der Fürsten und weltlichen Grossen in die Bischofswahlen sehr bittere Erfahrungen gemacht, und drangen darum mit aller Gewalt darauf, das Wahlrecht dem Volke durchaus zu entziehen und einzig und allein den Bischöfen einzuräumen. Um ein festes Fundament hiefür zu gewinnen, interpretirte schon die 7-te allgemeine Synode zu Nicäa c. 3 den*

^{*)} Према су неки канони, па и тај (12), који забрањује световним кнезовима мешати се у изборе епископске, ушли и у грчке каноничке зборнике као што наводи *Н. Скабаланиовић* у свом делу *Визант. господарство и црковњ* вѣ XI. в. Ст. 1884. стр. 365.

fraglichen (т. ј. I, 4) in der Weise, als wolle er sagen das ein Bischof nur von Bischöfen gewählt werden dürfe etc.

Јасно је из текста канона, да су оци сабора ишли за тим, да у рукама епископа усредсреде сво право при избору епископа; световњаци се и не спомињу, а и самим владарима, и великашима, који су од световњака сами и имали неког учешћа у епископским изборима, изреком се забрањује право постављати епископе.

И четврти канон првог васељенског сабора по тексту му, можемо разумети само у том смислу, т. ј да једино епископи имају бирати епископе. Али и ако су то хтели да одреде оци никејског сабора, њихово одређење није могло да овлада у животу цркве, да сузбије стари обичај, који и после првог васељенског сабора као да је јачи био од канонског одређења. За то је црква, која је тежила да оствари, што је у канонима одредила, на седмом сабору поновила и апостолско 30 правило забрањујући служити се светским властима и помоћу њих овлађивати црквама, које се такође беше заборавило, исто тако поновила је 4 канон првог васељ. сабора, по ком епископа имају да бирају обласни епископи, а који, као што видесмо, такође не могаше да овлада на све стране.

После никејског другог сабора пошло је цркви за руком да оствари канонично начело при изборима епископа; при изборима патријарха није јој то пошло за руком.

Свакако су споменути већ закључни сабора 869 год. важна историјска потврда за горње тумачење. Да видимо друге потврде. Из *Валсамонова* тумачења 4 кан. I. васељ. сабора, које смо горе навели, види се, да су у његово време (у XII веку) бирали епископа обласни епископи сами, а потврђивао је избор митрополит. А из тога, што Валсамон мисли, да се епископи тако постављају од првог васељенског сабора, види се, да се та пракса већ у XII. веку сматрала за стару. Има даље једна *новела* цара *Исака Анђела* из године 1187,^{*)} која управо садржи закључак синода (потписано је на њој и преко двадесет митрополита), у којој се проглашују за ништаве избори, који се изврше без којег епископа од оних, који се баве у престоници, и којом се одређује, да се у будуће избор врши пошто су сви епископи, који бораве у престоници позову, те или лично буду ту, или

^{*)} гд Migne, Patrol. gr. tom 135 p. 439—450.

даду своје мишљење. Ту се наводи I, 4. даље 19 антијох. сабора, и одређује се, да се по тим канонима врши избор, да се имају на њ позвати сви епископи, који у престоници бораве, да или лично буду на избору или писмено даду свој глас, а о учествовању народа и нижег клира нема спомена. *Теофилакт*, архиеп. *орхидски* (+ око 1107), знаменити тумач Св. Писма, одговорио је једном војводи, који је наваљивао на њега, да једног његовог пријатеља одликује епископством: *Није слободно, господине мој, да се мешаш у ствари које су врло велике и страшне. Матија Властар* у својој *Азбучној Синтагми*, зборнику који се на грчком и словенском истоку врло много употребљавао, пише год. 1335, да митрополит није бивао на епископским синодима, на којима се тројца десигновали, него је од те тројце једнога потврђивао (L. 3, с. II). *Симеон* архиепископ *солунски* (умр'о 1429) написао је трактат о ординацијама. Ту наводи он, да је при избору епископском синод тројцу бирао, од којих је митрополит једнога постављао на епископску катедру. Митрополит је сазивао све епархијске епископе. Потребно је било бар тројца да дођу са сведоцима и потписима осталих. Христа, који је први апостоле изабрао, представља митрополит, а епископи представљају лица апостола, који су Матију изабрали. Митрополит, пошто је епископе скупио, повуче се и заповеди свом хартофилаксу, да председава скупу. То за то бива, да својим присуством не смета слободи епископа у гласању. Сами епископи имају право гласа и на сабору су сами они са хартофилаксом и његовим амауензом да не би што на јавност продрло што се ту ма о чему говори. Пошто су епископи тројцу изабрали, разиђу се, а декрет о њиховом избору доставља се митрополиту са приликама избора, да он од тројце једнога изабере без икојег епископа (с. 6).

Не треба сумњати, да је црква, спровађајући после другог никејског сабора каноничко начело у изборима епископским имала да издржи борбу. *Зонара* и *Кедрин* приповедају, да се око године 963 било међу патријархом и епископима спора о праву, и начину избора. Ту је прилику уграбио цар *Никсифор Фока*, умешао се у избор и забранио је, бирати и рукополагати епископе без знања императорова. Неки епископи пита више — приповеда Тома-

син — под кужним дворским утецајем потписаше закон. Али патријарх Полиевкт није се пре дао навести да убијцу и наследника *Никифорова Јована Цимисха* царским украсима инсигнује, него што је исти опозвао закон тако вредан за слободу цркве. А било је и других настрадаја на слободу црквеног избора.

Мање су права епископи уживали при избору патријарха. Ту је тешко било одбранити слободу избора од императора, који се сматрали за „непогрешиве судије божанских и човечанских ствари,“ којих су по неки држали за себе, да не потпадају ни под каква правила ни законе, којих миропомазање — како неки мишљаху — слично је епископској хиротонији; и једно и друго ослобађа и очишћава човека од свих греха. Према таким императорима у толико теже је било одбранити слободу избора патријаршког, што су они имали свагда свој рачун, да своје људе уздижу на цариградски патријаршки престо. Забележени су разни начини, како су се у другој половини средњег века уз пресудни утецај византијских императора постављали патријарси. *Скабалановић**) по *Константину Порфирогеници*, *Кодину* и *Симеону Солунском* овако описује избор патријарха: „Пошто је умр'о или је збачен патријарх, по заповести императоровој скупе се на сабор митрополити и епископи, који су чланови синода или се случајно нађу у Цариграду и исто тако патријаршки архонти на једном кору велике цркве Цариградске, касније у храму св. апостола, изаберу три кандидата и напишу имена њихова на засебан лист и пошаљу га императору по депутацији од три митрополита или два митрополита и патријаршког хартофилакса. Император прегледи лист и ако нађе име лица, које му је по вољи, потврди га, ако му се не свиди ни један од кандидата, именује онога, кога жели видети на патријаршком престолу. Митрополити се клањали у знак пристанка и покорности и вратив се на сабор достављали су му вољу императорову да се изврши.“ Било је и других начина избора. Чланови синода бирали су по три кандидата, писали им имена на артијице, које се метале у неки суд. Чије би се име за тим извадило, тај би био патријарх (дакле као коцком). Има спомена и о учешћу сенатора и других световњака при избору патријарха; и епископи су по некад вршили већи

*) О. с. р. 365.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

утецај, али више по облику него по садржини. Аукторитет владара при тим изборима изгледа да је увек претежао било из појаје (per consensum), када су, као што је најчешће бивало, императори хтели да испуне канонску форму, или простом и отвореном силом уз неустрашиви отпор цркве. Било је царева, који су по неколико патријарха мењали свргавајући старе и постављајући нове, тако је *Исак Анфел* у другој половини XII века збацио четир патријарха а *Михаило VIII Палеолог* у XIII веку тројцу, а тако су радили и други. Али да су и сами осећали на и признавали, да је незаконит избор патријарха, који није потекао из епископског сабора, види се из тога, што су по некад свргавање патријарха дали мотивовати и сами мотивовали таким незаконитошћу. На сабору *цариградском* у храму св. Апостола 861, на ком се судило патријарху Игњатију, у присуству самога цара Михаила III, који је и тражио да се Игњатије збаци, приметили су Игњатију, да он није законит епископ, јер је царском влашћу (цркви) наметнут. Онда је он одговорио цару: „Ако ја нисам архиепископ, ниси ни ти цар, а сви ти нису епископи, јер ја сам вас посветио.“*) За цара *Михаила Пафлагона* хтели су на истом основу збацили цару омраженог патријарха Алексеја 1037, а он је одговорио: „Пошто сам, како ви кажете ја неканонички подигао се на престо, по заповести цара Василија а не избором архијереја, нека се онда свргну митрополити, које сам ја посветио управљајући црквом једанаест и по година, нека се прокуну три цара, које сам ја венчао на царство, па ћу и ја другом уступити престо.“*) И оставише га на миру. Из тога се види, примећује споменути писац, да је идеја законитог црквеног поретка, без обзира на фактичко нарушавање истога на истоку, почивала у религиозној свести; канони и закони и ако се нису увек вршили, живели су не само, као што Томасин вели, у цркви и у грудима најпобожнијих пастира, него су узнемиравали и савест самих рушилаца поретка црквеног.

Не треба сумњати, да су и на изборе епископа императори материјално до самог пада Цариграда под Турке велик утецај вршили.

(Спринше се).

*) Hefele o. c. V. IV. p. 242.

*) Скабаланиовић о. с. р. 369.

ПРОПОВЈЕД

у трећу недјељу великог поста

— РАДИ НАУКЕ ЗАР: ВАН ИЗ ЦРКВЕ! —

Говорио у саборној цркви карловачкој
прота Јован Вучковић.

Да су овдје они, који не узрашћују у мјеру *узроста Христова* (Ефес. 4, 13), већ у мјеру онога Лукавога, који човјеку обећа мјесто на пријестолу Божјем (I Мојс. 3, 1. 5), ти да су овдје, не бих се смио сада ни прекрстити, ако не бих био рад. да их крстом расплашим. Но њих нема овдје, ми пак који смо ту, баш данас, кад смо присијели на сред пучине поста великога, клањамо се са особитом побожношћу крсту Христову, тој јединој узданици нашој и овога и онога свијета. Па и у овом часу слободно дакле поклонимо се и прекрстимо се:

Во има Отца и Сына и св. Духа. Аминь!..

И светим крстом заштићени пођимо за оном браћом нашим, његда православном, а сад само можда још српском, која се одјелише од нас у свој табор и тамо се утврдише, да одонуд оданићу на науци заоштрене стријеле своје у срце Цркве наше, његда и своје.

Буне се народи (Псал. 2, 1) и људи мозгају о залудним стварима све од онога дана, када се у човјеку први пут вјера поколебала и први пут се у уму његову сумња породила и он се први пут нашао пред питањем: *да ли је истина?* (I Мојс. 3, 1).

Поколебан у вјери и поведен сумњом ласкао је сам себи ум човјеков, да ће људе учинити боговима (I Мојс. 3, 5), па је срушио све преграде и као бујица навалио да се задовољи (I Мојс. 3, 6). Али и пошљедице нијесу изостале. Нађоше се људи голи (I. Мојс. 3, 7), устрављени (I Мојс. 3, 10), пред патњама, невољама, и мукама свакојаким (I Мојс. 3, 16—19).

Овако је Мојсије описао прво човјеково отпадноштво од вјере и тијем је сасвијем тачно обиљежио путеве ума људскога, по којима се он врзе кад га сумња води и преставао пошљедице, какве човјека стижу кад се пода вођству своје главе са сумњом у мозгу, а без вјере у срцу.

У том истом колу врти се у главном судбина човјека и човјештва, судбина свију, који сегну за мјестом Божанства, који хоће да руше Бога са пријестола Његова, па сами на њ да засједну. . .

Од онога дана судбоноснога, кад је Лукави успио посијати у душу људску сјеме сумње, приметну се љута борба духа безбожничког, коју он сад из једне, сад из друге тврђаве своје са вјером води. Са сумњом а без вјере хтио је он да постане свој и знање му је имало послужити као љествица, којом ће се понети на пријесто срушенога Бога. Зато се и склопио у стан науке, па како му је када најзгодније увуче се сад у ову сад у ону тврђу науке, један пут у коју од кула философије, други пут за бедеме природне науке, трећи пут за барикаде социјалних доктрина, па отуд сипа своје стријеле на Бога, па вјеру, па Цркву.

И ма гдје да се завуче нађе он себи савезника, а пође му за руком да повуче за собом и мању или већу гомилу слабијех умова, који с њиме прођу као она сиротиња, коју бездушни агенти крећу из колиба џезиних да је одведу у Нови Свијет, гдје ће се обогатити, а она се јадна враћа кући без богатства, мјесто колибе своје пак нађе на повратку само развалине! Слабији ти умови и јесу главни дио у броју војске духа одметничког.

Па у борби овој љутој изгледа који пут да је Лукави и до побједи дошао, те тијем се и чини, да је и његово отпадништво ваљда и оправдано. Али бадава му и те побједи, јер никад не може дуго уживати плодове истих. Ето је највећу ваљда своју побједу прославио у Француској на осветку овога нашега деветнаестог вијека, подигнувши једну жену на пријесто Божји, жену, која је тада са свијем сјајем пријесто тај заузела, а прије неких тридесет година умрла у биједи и невољи, слијепа и у глави сметена.

Али из историје те љуте борбе не можемо ми овдје и за ових неколико минута споменути од најкрупнијих ни најкрупније појаве. Занимљиво би било, кад би могли, али нама баш и у овај мах није то толико ни потребно.

Благодарећи особитим приликама у којима је наш народ живио, остали смо ми у језгри народној у главном поштеђени од вртлога ове пикад недокончане борбе. И само су поједини појави исте код нас опажени. А те су нам показали поједини синови нашега народа, који су школе учили у свијету туђинском, па тамо ступили у редове војске онога Лукавога и као пионири његови међу нама настојали, да ту борбу и код нас занодјену. Но код нас је до данас остало само на чаркању. До жешћега сукоба није дошло.

А да ли ће доћи? То сигурно зна само Онај, који све зна, а ми имамо пуно разлога желити и молити Му се, да и не дође.

На теби је омладино да ове жеље наше и молитве ове наше буду услишане. Упишеш ли се ти, па за тобом и пасови, који ће послје тебе доћи, у војску пакленог одметника, онда паравно да ће морати доћи једном час, у који ће се и народ наш на ограшју овом ђаволском наћи. Па како смо малобројни, слаби и одсвуд притиснути или потиснути, може тај час бити врло судбоносан за биће наше и црквено и народно. . .

Као што рекох почетак је и код нас учињен. Пионири „науке“ дали су абер и „научним“ справама ударили су на свете темеље вијековима старе Цркве наше. Само да споменемо најглавније што је досад урађено.

Пресађени су из страних књижевности у нашу књижевност списи њеки, који су надахнути духом пакленијем против Бога, вјере и Цркве. Уз њих је, опет по угледу на стране, никло и неколико таквих списа баш и код нас. Пошло се дакле затијем да се књигом, а именом науке, створи згодно земљиште и код нас за рат безбоштва против вјере.

На око си узета ти омладино. На те се наде одасвуд полажу. Црква их полаже, народ их полаже, полаже их пријатељ, а полаже их и непријатељ. У те се узда небо, а на те полаже своје наде и накао! Ко те придобије онога ћеш бити. Зато и пионири војске ђаволове рачунају највине на те. Та знаду они како ти радо за књигом грабиш, познају твоју жеђ да што

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

научиш, па су ти у тим књигама и спремили напитака, који треба да те опије, па у бунилу њима у наручја одведе. Пружају ти тај напитака под најљепшим именом: наука! А рачунају да ти, па ногама на којима још стојиш, нијеси кадра ниће то растворити и пријевару њихову открити.

Да, пријевару. Јер ништа друго није него најсрамнија пријевара оно што ти се даје у руку са српским преводом Хеклове „Природне историје постања, коју је у први мах кад се у Српству појавила узело у руке 210 ђака, 61 професор и учитељ, 34 калфе, 30 трговаца, 13 свештеника, 9 занатлија, 6 госпођа и још других неколико лица! Књига та трошком задужбине једног честитог српског грађанина штампана имала је да поучи српски свијет, најприје омладину школску, нарочито у томе, како нема Бога, који би при стварању свијета посла имао и како је човјек природни потомак њеке од животиња, дакле не Богом створен, не бесмртном душом обдарен, не Сином Божјим спасен, не за вјечни живот по васкрсењу одређен.

И одмах је други Србин потекао, да извуче консеквенције из овога учења и у књигама својим да их предочи теби, омладино, и теби их па уважење препоручи.

Кад нема Бога, онда ти не треба ни храма. Њих треба претворити у магацине Воље је у селу ископати бунар, неголи сазидати цркву! Тако ти је пробесједио тај Србин. То и томе слично напишао је у књиге своје и турио их теби у руке.

Нашао се њеко да ти посрби и овај роман о животу Христовом, који је у своје доба у западном свијету много вике подигао, а давао једва још да се и спомене.

А и чета социјалистичких доктринера нашао је присталица међу нашим људима и ови су ти довукли из туђине убојита оружја. Теби га дијеле, омладино, да њиме удариш на тиране, којих у народу својему ни не видиш!

Сви су ови, омладино драга, рачунали па то, да ћеш ти сваку њихову ријеч примити као свету истину, па ћеш у име науке устати против Цркве, која би силом науку да угуши. И оввијем су хтјели да

те заведу. Зато су ти турили у руку, опет у српском преводу, ону „Историју умнога развића Јевропе.“ у којој ти се кроз двије дебеле књиге доказује, како је Црква непријатељица и заклето душманин науке.

Знам ја, омладино, да ти ове књиге имаш у рукама и да их читаш. Познајем ја тебе Познајем те по ономе добу, које сам и сам проживио. Синоћ сам њеке од тих књига имао у рукама и видио сам да уз моје име и презиме на њима стоји римским бројем написано седам, а то ће рећи: седмошколац! Ми се дакле знамо. Само не знам хоћеш ли ти брзо доћи до човјека, који ће ти разјаснити, да су најглавније „истине“ тих књига пука превара, да су прорачунате па обману и хоћеш ли му ти повјеровати

Хоћеш ли вјеровати мени, када ти ја сада ово говорим? Можда ћеш рећи: ти мораш тако говорити, јер си поп, а осим тога ти и не разумијеш природонаучне ствари. Али молим те, омладино драга, имај па уму да ова ријеч моја не потиче можда из светог Писма и што ти о овим књигама говорим, да не говорим зато што сам то све испитао и о превари се увјерио. Не. Говорим ти само оно што су научењаци сами о њима рекли, што су рекли људи, којима су те науке главни и једини посао у животу.

Ено ти споменуће Хеклове књиге. Чудне ти је савјесности тај научењак. Између стране 250 и 251, у српском преводу, износи ти он двије таблице са сликама, па којима ти хоће да докаже, да је заматак човјека, псета, пилета и корњаче па извјесном степену развитка врло сличан. Кад гледаш те слике, ти си увјерен да је он те заметке гледао и вјерно прецртао, па долазиш збиља до увјерења, да човек и није друго него природан потомак можда које од тих животиња. Али да ти је он искрено казао, да он те заметке није сам гледао, нити их на слику преносио, него да је слике те сам измислио, или позајмио од других испитивача, и онда што је најглавније, да ти је рекао да је те позајмљене слике фалзифицирао и димензије појединих дијелова овога и онога заметка правио краће

или дуже, шире или уже, како је већ требало према његовој замисли, онда би ти сигурно дошао на мисао, да посумњаш у вјеродостојност овога научењака. А он је све то радио! Осим тога велику његову савјесност посвједочава и то, што ти он износи сваку своју тврдњу као сушту доказану научну истину и што је која тврдња важнија, тим јаче и силније наглашава како је она доказана. Међутим не ће да ти каже, да су те тобоже доказане и неоспорне научне истине пуко његово мишљење, које још ничим на свијету доказано није. Да ти је ово рекао, ти би сигурно посумњао у вјероватност многе и многе од тих истина. А он не ће да ти сумњаш!

Ето то су доказали томе научењаку другови по занимању. Доказивали су то и доказали многи, а од свију да ти споменем само данас већ прослављенога учењака његовог Хамана.¹ Из круга најозбиљнијих научењака потекле су ријечи, да су Хеклове теорије дјетињска лудорија,² а тврдње његове пука измишљотина³

И ради поправака, или преображаја друштвенога стања дали су ти у руке, омладино драга, читаву рпу срестава. Међу њима паравно да стоји на видном мјесту: прегази Цркву! А нијесу ти хтјели казати, да је најусцјешније срество за друштвену реформу наш хришћански „Очешан“, као што су слутили не баш хришћански учењаци⁴ и други озбиљнији писци⁵

Па ради таквих теорија и таквих тврдња зар да ми рушимо своје цркве, да их претварамо у фабрике или магацине и да се бацимо у наручја оне моралу, који се свршује са изјавом: нека отаџбина степе под душманом, јер да се и ослободи не би моја њива била већа?!

¹ „Professor Ernest Haeckel in Jena und seine Kampfweise.“ Göttingen.

² Baslian, против Хекла у јенском Litteraturzeitung'у.

³ Научењаци Virchow, Du Bois-Reymond, Hensen, Semper, Drews и други.

Да се не би који од мојих слушалаца саблазнио напомињем овдје, да сам ово што даље долази написао као што сам смислио да говорим, дочим сам исто говорио њешто краће журећи се ради тјелесне слабости да говор довршим.

⁴ Н. пр. Американца Emerson.

⁵ Социолог Ruhland.

Тако је сумњиве вриједности „наука“, коју су код нас почели ширити. Истину изврнути, истину прећутати и претрпати, лаж мјесто истине истинати и оно што се овом или оном свиди престављати као несумњиву истину и као сигуран успјех објективног научног испитивања, то се нама давало као наука! . . .

Немам разлога ни као слуга ове Цркве, да те обмањујем. Онај исти, који је настојао да посије у срце твоје мржњу спрема Цркве, ради душманскога Њезина држања спрема науке — а било је у свијету и тога, јер се и са стране заступника црквених проглашавало црквеним и оно што на Цркву ни не спада — тај исти, велим, издао је у предговору другом једном свом дјелу свједошћу православној Цркви, да она никада није науку прогонила, нити се резултатима научним противила, а ако је који пут показала се каква противност, она је мирно чекала, да се ствар разбистри и рашчисти и коначно утврди.⁶ Она је знала, да се права и истинска наука никада не може противити ономе што је Божје, а лаж и обмана прије или послје сама од себе мора да се сруши. Служећи тој Цркви не морам те, омладино драга, обмањивати и на силу ти њешто доказивати. Зато можеш вјеровати овом што сам ти рекао и ако пред собом нијесам имао стручњачких књига, да ти отварам страну по страну и из њих ти читам потврду ријечима својим.

Не, не. У име науке не мораш ти отпадати од Цркве своје, нити се одметати од вјере своје. Можеш слободно презрети „науку“ каква ти се у овим и сличним књигама вуди, а да се о истинску науку не огрјешиш, јер озбиљна наука, у лицу својих најбољих и најсавеснијих представника, и сама осуђује претјеране тврдње и пренагљене закључке оваквих научних брзоплета. То ти најбоље доказује оно одмјерено и лијепо држање најумнијих и философа и природсловаца. Истинита наука не може никад доказивати нити доказати њешто што је из основа противно природи И бавећи се њечим што је у

⁶ John William Draper, Geschichte der Conflicte zwischen Religion u. Wissenschaft. Leipzig 1875. Стр. X.

свези са природом човјековом, не може истинита наука доказати ни једну тврдњу, која би била у противности са природом људском. А у природи људској несумњиво је усађена вјера, тежња к Богу.

Јесте против те основне истине устајала сва сила онога, који је хтио Бога да истисне из срца и душе људске, али заман. Лукави је добио себи помоћника, имао их је до епикурејана, имао их је и у њима, имао их је и даље све до Бихнера и Штрауса и пошљедњег њиховог ученика у свијету данашњем. По ону кратку изреку Аристотелову: *οὐδὲν ἔθνος ἄθεον* т. ј. нема народа безбожна, и истину од ископи у њој садржану нијесу могли оборити. Она је имала своје исповједнике у безбројним срцима људским, она их је осим осталих нашла у Плутарху,⁷ Цицерону,⁸ Лактанцију,⁹ Сенеки,¹⁰ и другима, а у новије доба у Хумболду,¹¹ Катрфажу,¹² Цимерману,¹³ Максу Милеру,¹⁴ поред много и много још других, од којих ниједан није сматрао св. Писмо за безусловно своје полазиште, нити је и један само био ваљда хришћанским свештеником.

Опће увјерење човјештва у урођеност тежње његове за њеким вишим бићем није се до данас могло ничим уздрмати. Је-

⁷ „Разгледајте по шару земаљском и ви ћете наћи на градове без утврђења, без наука, без власти, видјећете људе без сталних станишта, који не знају за употребу новца, који немају појма о вишим вјештинама, али не ћете наћи људског друштва без вјере у божанство, ни једнога града у коме неби било никаквог свештеника, у коме не би биле у обичају молитве, жртве, клетве“ (Против епикурејца Килота, гл. 31).

⁸ De natura deorum, I. 16.

⁹ У Instit. divin. VII, 9, назива човјека animal religiosum.

¹⁰ Epist. 117. Omnibus de diis opinio insita est, па даље наставља говорећи како никада ни један народ није био у стању таква безаконљ и ненараветвености, да не би признавао ма каквог бога.

¹¹ Kosmos (I, стр. 16) : и у најдивљијих народа опажао сам да има побожности спрам тајанствене свезе, која спаја човјека са божанством.

¹² Њему су као природњаку религија и нараветвеност основне особине људске природе. Оне у главном и чине разлику између човјека и животње, — као што је и Лактанције говорио.

¹³ И код народа, у којих се не може примјетити каква одређена религијозна доктрина, има вјере у будући живот, више силе и сл. (Der Mensch. T. II)

¹⁴ Einleitung in die vergleichende Religionswissenschaft.

су му на супрот изношени примјери појединих људи, који као да баш нијесу осјећали у себи ништа од те тежње. Али ако би код којег од тих примјера и уснио доказ да ту није учињено насиље природи, ипак човјештво ни тада не би посумњало о правилности својег увјерења, исто као што не би посумњало ни у дар разума својег, ако би му се у име противног доказа изнио пред очи човјек умоболан.

Ми се сада можемо задовољити и са једном овом доказаном истином, са истином на име о опћенитости религијозне тежње у души свега свијета, у природи свију људи. Јер ако је ово истина, онда нам нико не може у име никакве науке доказати, да је вјера наша неоснована, нити се у име науке може и смије од нас искати, да се одречемо вјере у опће. А кад би сад имали више времена, да размислимо оно што се у свијету под именом вјере појавило, ми би се такође увјерили и о том, да вјера Цркве наше најбоље и најпотпуније одговара на сва она важна питања, која су у нејасној и неодређеној религијозној тежњи душе човјекове садржана. Доказ за ово дуг је и ми се не можемо сад у то упуштати. Но и без тога, на основу само оне једне истине имамо права одбити сваку навалу на вјеру нашу бар са стране оне науке, која се са природом бави. Или ће зар истинита наука о природи порећи оно што у природи човјечијој има? А у колико се та природна наука, којој се и наша Црква највише радује, јер је кадра да на појавама видљивог свијета најбоље покаже и докаже савршенства Створитељева (Пеал. 18), у колико се велим она бави предметима и појавама материјалног свијета, смијемо слободно и без икаквог зазора рећи јој, да се поврати у царство своје, када залута у царство свијета духовног. То пак хоће често пута и у злој намјери да буде.

И ми смо баш били несретни, да се међу нас покушала пресадити таква природна наука, која је залутала, намјерно залутала у страну јој област. Па зар је онда човјек против праве науке, про-

тив најљепше природне науке, на коју се човјек с правом као на најдрагоцјенији понос свој позива, ако залуталој науци, које се и најозбиљнији научењаци стиде, рече: у области свијета духовнога немаш права на безусловну послушност?! Није. Та и у области свијета материјалнога има много и много тога, пред чим је природна наука још и сада слаба и немоћна. А нас зар да истјера из области вјере, из Цркве наше?! Та кад није из Цркве истјерала Коперника, Њутна и најбоље своје раденике, онда зашто би истјерала нас, који смо једва омирисали онд што су ови великани у законима Божјим у природи отгоненули.

Па и не тјера нас она. Тјера нас лажна наука, насртљивац онај, што се под плашт природних наука завукао. Но ми не треба да се дамо истјерати, нит смијемо баштину светога Саве тако лако напустити.

Та нијесмо ваљда *више дјеца мала, коју љубља и заноси сваки вјештар науке, у лажи човјечијој пушем пријеваре* (Ефес. 4, 14)!

И сигурно нас не ће спопанути научни стид, ако се и ове великопосне недјеле крстопоклоне пађемо у друштву са Коперником, па с њиме заједно и ријечју његовом, која је имала гроб његов обиљежити, ако замолимо у Спаситеља за се не онолику благодат, колику је св. апостол Павла добио и не онолику милост, колику је Он указао св. апостолу Петру, него да нам се смилује као што се на крсту смилвао разбојнику!

Смилуј се Спаситељу сваком, који је увриједио Тебе и Невјесту Твоју, свету Цркву! Буди нам свима милостив! Амин!

ЛИСТАК.

(Његова Светост, преузвишени г. патријарх Георгије) бавио се прошле недеље у својој резиденцији у Даљу, а прекутра, у вторник отпутоваће из Карловаца у Будимпешту.

(Анкету) ради решавања питања о састављању и штампању веронаучних књига за основне и средње школе, сазвао је високопреосвештени госп. епископ бачки *Герман Опачић*, за четвртак и петак светле недеље о. г. Именик чланова за који јависмо

у 46. прошлогодишњем броју овога листа у неколико је измењен.

(Седница епархијског административног одбора у Темишвару) држана је 14. (26). фебруара 1896. под председништвом преосвешеног господина епископа Дијецезана, у којој су, између осталих, решени ови важнији предмети: Услед односног налога послан је вел. саборском одбору у Карловце оригинални отпис високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе у предмету дозначења државне приномећи за административне сврхе епархијске управе темишварске. — Узет је на знање односни отпис вел. саборског одбора о дознаци на исплату берива за једног дневничара кроз три месеца дана у години 1895 код ове епархијске власти, и упућен је руковатељ овог епархијског фонда, да дозначена берива код вел. саборског одбора подигне, будућ је споменути фонд та берива бившем дневничару предујмице исплатио. — Известиће се срп. прав. црквена општина у Араду о односним решидбама вел. саборског одбора, којима су одбијени утоци исте општине против овдашњих одлука у предмету исплате плате Јовану Ђ. Ђосићу, срп. прав. нар. учитељу у Араду, а у предмету исплате износа од 88 фор. досуђених овоепархијском изасланику у истражној ствари против исте општине, у предмету разрешења тамошњих црквено-општинских органа и постављена нове црквено општинске управе, а известиће се уједно иста општина, и да је узето на знање присилно изведење односне одлуке у предмету исплате појачке и перовођске плате споменутом Јовану Ђ. Ђосићу, учитељу у Араду. — Исто тако ће се известити срп. прав. црквена општина Меленачка о односном решењу вел. саборског одбора, којим је стара редовна црквено-општинска управа тамошња успостављена и тужитељи исте управе на спошење истражних трошкова осуђени. — Услед односног отписа Његове Светости, преузвишеног господина Георгија, патријарха српског, послане су Њему на службену употребу у оверовљеном пренису све овдашње одлуке, које се односе на тражбину Емилије удове Станковић против срп. прав. црквене општине Вел. Кикиндеке рето 732 фор — Послан је кр. уг. статистичком звању у Будапешти попис званичника и чланова овоепархијске управе. — Прегледано је неколико записника о седницама црквеног и школског одбора као и црквене скупштине у Араду и донесене су сходне одлуке о тамошњим неким закључцима. — Узето је на знање, да су неке црквене општине ове епархије унеле извесне своте у овоепархијски фонд. — Издава је сходна одлука

у погледу разреза парохијала у новцу у црквеној општини у Нарду у Срп. Ченеју и у Нађвали. — Упутиће се јереји Василије Кадих и Христифор Трифунац шта да раде у ствари њихове плате коју имају од црквене општине Мокринске добити. — Издаће се сходан налог црквеној општини у Тиса Св. Миклошу у предмету исплате дуга јеромонаху Василијану Петровићу. — Издао је сходно упутство јереју Светозару Дражићу у предмету вођења истраге против Радивоја Стојкова. — Осуђен је на губитак турског звања и чланства у скупштини као и на губитак активног и пасивног изборног права на неко време у црквеној општини Сиришкој Самуило Милетин из Сирига. — Снабдеће се клаузулом одобрења брисовно очитовање, што га има издати црквена општина у Срп. Св. Петру ради брисања једног укњиженог њезиног права, за које је одштету у новцу добила. — Позваће се иста општина да допринесе скупштински седнички закључак у ствари купопродаје њезине с Равосијем Томићем као и са Владом Томићем и Ацом Тривушким из Срп. Св. Петра. — Одбијена је односна молба Владимира Жупунског ради обуставе оврхе против њега од стране црквене општине у Канаку због 581 фор ав. вр. — Упућена је црквена општина у Меленцима, да изда Арси Марковом брисовно очитовање за исплаћени дуг од 202 фор. — Прегледани су неки записници привременог управног одбора у Меленцима о неким закључцима неговим у години 1895, и издана је тим поводом сходна одлука ради равнања у будуће. — Издао је црквеној општини у Нађвали сходно упутство у погледу обнове тамошње црквено-општинске управе. — Дано је сходно упутство црквеној општини у Меленцима у предмету извешавања државних барјака пригодном миленијумске свечаности на црквено-општинским здањима. — Извештен је управни одбор торонталске вармеђе о правој нарави протопрезвитерског процента и о дужности ром. прав. црквеног одбора у Вел. Св. Миклошу да за сада пети проценат плаћа, на је замољено услед тога безодвлачно проведене оврхе ради уплате дуговине у то име постојеће. — Узети су на знање неки закључци црквено-општинске скупштине у Карлову од 25 октобра 1895. — Одбијен је учитељ Милош Ковинчић с молбом, да се упути црквена општина у Арадгају да му плати 12 фор у име перовођеке пристојбе пригодном организације тамошње црквено-општинске управе. — Одобрен је закључак црквено-општинске управе Меленачке у погледу хонорирања учитеља Мате Косовца за посао око дотеривања тамошњих рачунских књига. — Дозвољено је споме-

нутој црквеној општини, да може купити једну кућу са припадајућим јој земљиштем од тамошњег пароха Јована Јовановића за највише 5000 фор., за парохијски дом, учитељски стан и школу тамошњу; но није одобрен уговор споменуте општине у погледу куна хотела у купалшту Русанди од Ђуре Дими тријевића за 12000 фор. — Издао је сходно упутство срп. прав. црквеној општини у Срп. Св. Мартону у погледу поступка у сврху предузимања оправака на тамошњој св. цркви. — Одобрен је закључак црквене општине у Петровом Селу у погледу плаћања тамошњег свештеника у новцу и упућена је иста општина, да парохијал одмах у новцу разреже, а у име станарине да имаде платити свештенику 60 фор. годишње. — Упућена је црквена општина у Карлову да на ново обави потребну обнову тамошњих црквено-општинских органа. — Упућена је црквена општина Меленачка, да што пре недопуни напрт основног писма Шифман Бабићкине закладе. — Узет је на знање извештај овоенархијског фискала дра. Свет. Димитријевића о правојмоћном окончању деобе парнице Срби и Романи у Вел. Св. Миклошу, а и у предмету нападања оврхе, која је одређена била у своје време на црнобарску парохијску сесију. — Упућен је администратор протопрезвитерата арадског да извиди на лицу места ствар пријаве против Саве Савина црквено-општинског председника и против Владимира Радосављевића учитеља у Арадгају. — Дан је овоенархијском фискалу сходан налог у сврху ректификације уноса у властовници у погледу парохијске сесије Мехалске. — Исправљена је односна овдашња одлука у предмету накнаде истражних трошкова у истражној ствари против бившег црквено-општинског председника у Мокрину Милапа Сувајџина. — Узет је с одобрењем на знање избор јереја Глигорија Стајића, за председника црквене општине у Мокрину као и односни закључак црквене општине у Тарашу о кључу за разрез парохијала у тој општини. — Издао је сходно упутство црквеној општини у Кларији у погледу надопуњења односно разјашњења неких тамошњих закључака. — Упућена је црквена општина у Срп. Ченеју, да подпуно накнади селидбене трошкове тамошњем администратору јеромонаху Василијану Петровићу. — Повраћена су црквеној општини у Срп. Елемиру на исправак и надопуњење два купопродајна уговора исте општине у предмету купа неких реалитета. — Издао је сходан налог црквеној општини у Срп. Ченеју у предмету обнове једног дела тамошњих црквено-општинских органа. — Одобрен је односни закључак црквене општине у Срп. Елемиру о кључу за разрез парохијала тамо и

забачени су приговори против односног закључка поднесени. — Одобрена је организација црквене општине у Малом Св. Миклошу. — Издао је потребни налог црквеној општини у Арадцу о начину плаћања тамошњег свештеника. — Није уважена односна молба јеромонаха Самуила Поповића у предмету начина уживања парохијске сесије у Фењу. — Издао је потребан налог црквеној општини у Нађлаку у предмету канцеларијског паушала за тамошње парохијско звање. — Извештена је црквена општина Неметска у предмету 1883 године уплаћених 450 фор. у име верозаконског прописа и саборских трошкова. — Подastreће се вел. саборском одбору призив црквене општине Мокринске против односне овдашње одлуке у предмету класификације трију парохја Мокринских. — Издао је потребни налог окружном проти Вел. Кикиндским у предмету исказа дуговина подручног му свештенства у име кр. пореза и еквивалента. — Умољен је магистрат слоб. кр. вароши Арада за извештај у предмету начина дозначивања на исплату из Дамаскинове парастосуалне фондације берива срп. прав. свештенству у Араду, да би се могао решити спор о потраживањима двојице свештеника у име те пристојбе. — Подastreће се вел. саб. одбору односна молба срп. прав. црквене општине у Срп. Црњи ради одписа прописане јој дуговине у име верозаконског приноса, као и обвезница истављена врху дуговине у име саборских трошкова. — Није уважена одосна молба црквене општине у Беодри ради одписа дуговине јој у име приноса у овопархијски фонд као ни ради снижења тамошње парохје из I. у IV. разред. — Одобрен је на једну економску годину закупни уговор јереја Јована Гавриловића и Самуила Милетиног у предмету једног дела парохјске сесије у Десци. — Издао је сходан налог црквеној општини у Десци у предмету наплате тамошњег свештеника у последњем четвртгодишту 1895 године. — Подastreће се вел. саборском одбору две молбенице црквене општине у Канаку ради поделења припомоћи из јерархијског фонда за издржавање свештеника тамошњег и ради одписа саборских трошкова и верозаконског приноса. — Издао је сходан налог црквеној општини у Стапчеву у сврху успоставе ради у тој општини. — Одобрен је рад црквене скупштине у Фењу у предмету обнове тамошњих црквено-општинских органа, изузев избор првог татора. — Учињени су сходни кораци, да свештеник у Соки уредно своју плату добијати може, пошто је предходно одобрен разрез парохјала, што га је овдашњи изасланик за исту општину због њезине ренитенције сачинио. — Одо-

брена је обнова црквено општинских органа у Јозепову. — Извештена је финансијална дирекција у Темишвару о подпуној исплати својих јавних даћа у години 1895 за парох. сесију у Кетфељу. — Подastreће се вел. саборском одбору молба црквене општине у Парду ради одписа дуговина у име саб. трошкова и верозаконског приноса. —

(Седнице архијидијезалних епархијских власти). Седница архијидијезалне конзисторије сазвана је за 11. (23.) март о. г. пре, а административног одбора за исти дан после подне.

(Прилози за градњу цркве св. Саве на Врачару). Као што је и нашим читаоцима познато, у великој души узорита Архиепископа и Поглавара српске православне цркве у Србији, високопреосвећеног митрополита Господина *Михаила*, поникла је лена мисао: градње српске православне цркве у Београду, на Врачару, у славу св. православља и његовог Првог Апостола у Српству *Светитеља Саве*. Та је мисао најтоплије прихваћена у Србији и она сигурно копча своје остварењу. Црква св. Саве на Врачару биће подигнута. Она ће бити величанствена, по својој изради, као што је велико и вечно, свето и узвишено име светитеља св. Саве у Српству целеме. Та црква има и својом монументалном изградњом да буде понос православног Српства. Томе допринети своју лепту дужан је сваки Србин, јер Св. Сава припада сваком Србину, и јер ће храм, који ће њему посвећен бити на Врачару, бити понос свакога Србина и целог православља у Српству. Сваки, дакле, Србин дужан је приложити, колико може, на градњу тога св. храма.

Коме је наручно може послати свој прилог на градњу цркве св. Саве на Врачару и уредништву овога листа, а новац ће се у своје време своје одређењу слати.

У ту целъ је већ примило уредништво: од г.г. протојереја Јована Вучковића ректора богословије 5 фор., протосињела Лукијана Богдановића 5 фор., протојереја Јована Јеремића, уредника овога листа 5 фор., Паје Марковића Адамова уредника „Бранкова Кола“ 2 фор. Милана Недељковића професора 1 фор., Ђорђа Магарашевића професора 1 фор. Свега 19 фор.

Од уредништва.

Г. С. у Б. П. Не можемо чинити изнимке.

Од Администрације.

Неким претплатницима. Нека г. г. претплатници пишу нам, да шаљу претплату за прво полгодиште ове, а исеу подмирили ни претплату за друго пол-

годиште прошле године. Или је то из забуне или зар из претпоставке, да у овој администрацији нема довољне евиденције о уплати претплате? Молимо их да своју погрешку исправити изволе.

Још три броја, осим овога, шаљемо и њима и осталим дужницима, а онда ћемо им обуставити шаљање листа и своја потраживања подмирити средствима и путем, који нам на расположењу стоје.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Изашле су из штампе и могу се добити код нас

I.

ПРИПОВЕТКЕ ЈЕДНОГА КАПЛАРА

из српско-бугарског рата г. 1885.

НАПИСАО

Вранислав В. Нушић.

Садржај: Позив. Опроштај. Под шатором. Први плотун. Птичице Божје. Капетан Милић. Трубач. Бела застава. Пусто огњиште. На привијалишту. На разбојишту. Свети Арханђел Михаило. Ко је то? Петар Дабић. Дуња. Шинел. Број 23. Мој Ђак. Спровод. На одуство.

Ово је издање друго, али поправљено и многим новим причама допуњено. Цена је књизи 60 нов. и за поштарину 5 нов.

II.

СВЕТЛЕ СЛИКЕ

ИЗ ПРВИХ ДАНА ХРИШЋАНСТВА

од

Драгутина Ј. Илића.

Садржај: Прва Божићна ноћ. Богојављење. Стефан. Талита куми. Бура на мору.

Цена је књизи 50 н. За поштарину ваља послати 5 нов. Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 25 1—2

На основу закључка вел. скупштине од 25. фебруара 1896. године, овим се расписује дражба на мањак, ради зидања нове школе.

По прорачуну износи:

а.) Зидарски посао са материјалом	5336	фор.	85	н.
б.) дрводељски „	2135	„	12	„
в.) столарски и браварски „	1060	„	27	„
г.) лимарски посао „	265	„	68	„
д.) каменорезачки посао „	45	„	—	„
е.) ковачки посао „	468	„	—	„
ж.) остали посао „	329	„	08	„

Свега 9640 фор. — н.

1.) Дан дражбе држаће се на велики Понедељак 18. (30.) марта 1896. год. у 9 сахата пре подне, у срп. правосл. школи.

2.) Дражба обавиће се умено; сваки подузичмач, дужан је пре дражбе положити у готовом

5⁰/₁₀₀ нишманлука јамчевине, коју ће по надлежном одобрењу и подписивању уговора на 10⁰/₁₀₀ допунити.

3.) Примају се и писмене понуде, уз исте услове, као под бр 2.

4.) Општина задржава себи право поверења према подузичмачу

5.) Јамчевину, добија подузетник натраг, после надколаудације без камате, — на годину дана.

6.) Ближи услови, као и нацрт за зидање, могу се видети, у срп. правосл. цркв. општини писарни, сваки дан од 11—12 сах. пре подне.

7.) Истога дана, издаће општина и бушење артеског бунара — мање врете. —

У Батањи 29. фебруара 1896.

Срп. прав. цркв. општина.

Примедба: У случају, да се не пријави довољан број лицената — подузичача, с њед чега општина не би могла постићи жељени одбитак од прорачуна, задржава се право издавања. —

Ad E. 79. I. 25 ex 1896.

Е Д И К Т. 26 1—3

Пошто подписаној епархијској конзисторији садање боравиште дра. Емилијана Радића-Соколовачког, јеромонаха манастира Месећа, није познато, то се исти др. Емилијан Радић-Соколовачки овим путем позива, да у року од 10. дана по последњем уврштењу овог позива предстане овој власти, или да у истом року јави овамо своје боравиште, да га не би снашле последице непослуха.

У Вршцу 1. (13.) марта 1896.

Епархијска конзисторија вршачка.

Ad C. O. 1778. зап. ex 1895

С Т Е Ч А Ј. 27 1—3

Саборски одбор намерава упражњено пајвишим кр. рескриптом од 10. августа 1868. године установљено место надзорника срп. нар. цркв. добара, с којим је скопчана годишња плата од 1200 фор. авр. са годишњим паушалом од 400 фор. на дневнице и пут, привремено попуниги.

Надзорник добара има бити у струкама економије изучен и испитан, а у рачуноводству вешт.

Позивају се сви они, који ово место добити желе, да своје ваљано инструкције молбенице саборском одбору у Карловцима до 18. (30.) априла 1896. поднесу.

У Карловцима, 2. (14.) марта 1896.

Председништво саборског одбора.

ОГЛАС ЈАВНЕ ДРАЖБЕ. 25 2—2

Управа манастира Бешенова даје до општега знања, де ће дана 17. (29.) марта о. г. на Цвети у 3 сата по подне у манастиру, из слободне руке, а по одобрењу предостављене власти своје, продавати манастирску кућу стари биргуз, лежећу у прљавору Бешенову под бр. 8 са дво-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

риштем од 161□° и уз кућу у брегу лежећим земљиштем у површини од 328□° хвати, на

Дражбени увјети могу се у писарни манастирској у свако доба видети.

У Манастиру Бешенову 22. фебруара (5 марта 1896.

Управа манаст. Бешенова.

Бр. 15, ex 1896. М Ш. О.

23 2-3

СТЕЧАЈ.

Отвара се стечај за једног учитеља у Старом Бечеју, и то на месту умрвољеног г. Паје Дамјановића, у горњо-предградској („ковинској“) школи.

Годишња је плата: 500 форината; за свој и школеки огрев 52 фор. 50 н.; за послугу школску 40 фор.; за наушал 12 фор. 60 н. и за пофторну школу — кад буде на реду — 50 фор. а. вр. Уз то има слободан стан са пространом баштом.

Дужности су прописане школеком уредбом и наредбама, а осим тога ће и у цркви за певницом појати по реду.

Комитовати могу само потпуно оспособљени. Молбе и сведоџбе нека шаљу председништву школског одбора.

Рок стечају излази 7. (19.) априла о. г. Из седнице школског одбора српске православне цркв. општине у Старом Бечеју 26. фебруара (9. марта) 1896.

Мита Радановић
Подиредседник.

Јован Михајловић
перовођа.

СТЕЧАЈ.

21 3-3

Ради сталног попуњена учитељског места, на вероисповедној основној Школи у Бајши (Бач — бод.) Плата је 510 фор. у готовом новцу слободан стан са две собе, кујном, комором и вртом. Од укуна на који позван буде, 50 нов.

Учитељу у дужност спада све школеком уредбом и наредбним планом прописане предмете предавати. — повторну школу одржавати, децу црквеном појању обучавати, — и перо у седницама водити. — Конкурисати могу оспособљени за учитеља, а који су вични мађарском језику и испит из истог положили.

Рок траје до 14-ог Марта а избори ће се 17. Марта обавити.

У Бајши 19-ог фебр. 1896

Црквени Одбор срп. прав.
црквено школ. општине.

ЛУЈ ТАУШ

позлатарски атеље за српску православну црквену уметност
у НОВОМ САДУ, дунавска улица код „Златног крста“

ИМАДЕ ГОТОВ

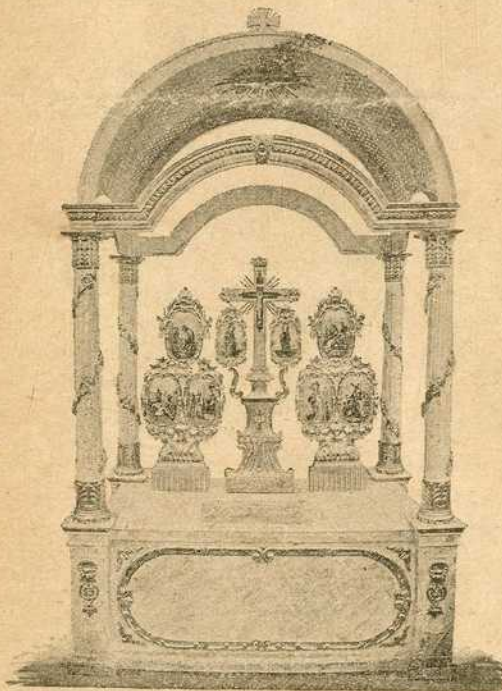
ХРИСТОВ ГРОБ,

(Христов гроб изгледа по штампаној слици)

ВЛАДИЧИН ТРОН И МАТЕРЕ БОЖЈЕ, даље имадем на стоваришту готови позлаћених рипида од метала, дрвета и плеха. Стовариште свију срп. прав. црквених утвари, као: петохљебница, путира, кандила, кадијоница, ручних крстова, кивота, полелеја, небо, и т. д.

Примају се за оправку и позлату старе рипиде, путири и све старе црквене утвари и други послови.

24 2-3

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.